

ЕКО ПРОФИЛ НА ОБЩИНА КЮСТЕНДИЛ

РЕЗЮМЕ

Изготвянето на еко-профил на община Кюстендил е извършено по задача 2 на Проект „За чист въздух в Кюстендил“, който се изпълнява с финансова подкрепа, предоставена от Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП - www.activecitizensfund.bg.

Основната цел на проект „За чист въздух в Кюстендил“ е изграждане на устойчиви механизми на гражданско участие за опазване на околната среда и подобряване качеството на атмосферния въздух в община Кюстендил, важна част от което е изготвяне на еко-профил на общината.

Проектът се изпълнява от Асоциация за социална отговорност и развитие чрез иновации (АСОРИ), Норвежки университетски колеж по земеделие и развитие на селските райони (HLB) и Община Кюстендил.

В еко-профила на община Кюстендил е направена детайлна физико-географска характеристика на територията. Разгледани са своеобразния релеф, ландшафтни особености, благоприятен климат, голямото биоразнообразие, термални извори с доказани лечебни качества. Територията е представена с всички уникални природни дадености, допринесли за определянето ѝ като община с висок туристически потенциал, включващи привлекателни туристически обекти и защитени територии и зони; обекти от “100-те национални туристически обекта”; резервати на културно-историческото наследство и паметници на културата с национално значение и културни прояви като „Кюстендилска пролет“, „Празник на черешата“, „Панагия“, „Празник на плодородието“ и др. Затвърждаването на община Кюстендил като модерен и търсен балнеоложки, спа и уелнес център, като приоритет за общината, ще допринесе за развитието ѝ като културно -историческа дестинация, популяризиране на планинския туризъм и туристическите услуги, включително тематични маршрути, зимни спортове, спортни и културни мероприятия, селски туризъм, фестивален туризъм и др. Същевременно общината има стратегическо икономическо значение, тъй като областния административен център, град Кюстендил, е разположен в зона, подходяща за развитие на трансгранично сътрудничество (до границите с Република Македония и Република Сърбия). Всичко това е предпоставка за привличане на интерес и инвестиции, за активизиране на социално-икономическото развитие и за подобряване качеството на живот на жителите в община Кюстендил.

В изготвения еко-профил са анализирани тенденциите и промените в състоянието на основните компоненти на околната среда - климат и атмосферен въздух, повърхностни и подземни води, термоминерални води, земи и почви, защитени територии и зони, биоразнообразие и степента на въздействие на основните фактори на околната среда, които я замърсяват (отпадъци). Анализирането на основните компоненти и фактори на околната среда способства за формулиране на екологичните проблеми в общината и взимането на навременни мерки за тяхното решаване, с цел минимизиране на отрицателното въздействие върху околната среда и здравето на населението.

Община Кюстендил попада в област с преходно-континентален климат, като в Кюстендилската котловина, предимно по течението на р. Струма, се наблюдава средиземноморско влияние. Анализът на данните за качеството на атмосферния въздух показва, че нивата на контролираните основни показатели за КАВ са под установените норми за опазване на човешкото здраве, с изключение на ФПЧ₁₀, сероводород и амоняк. Основни фактори за превишенията на ФПЧ₁₀ са ползването на твърди горива за отопление през зимния сезон, автомобилния транспорт и неподдържана пътна и прилежаща инфраструктура, характеризиращи градската среда в страната. Причината за превишените стойности на сероводород и амоняк във въздуха е това, че град Кюстендил се намира в термална зона. Минералната вода е хидротермална с температура +73°C, хидрокарбонатно-сулфатно-натриево, сулфидна, флуорна, силициева, съдържа сероводород и други серни съединения.

Общината продължава успешно да изпълнява мерките, заложи в Програма за управление качеството на атмосферния въздух в община Кюстендил 2016 - 2020г и план за действие и изпълнение на мерки за подобрене на КАВ. През 2017г е въведена забрана за движението на тежкотоварни автомобили в централната градска част. Обособени са и пешеходни зони и алеи, където движението на всякакви моторни превозни средства е забранено. С цел намаляване замърсяването на въздуха през 2018г е разработен план за организация и безопасност на движението, който се прилага с одобрението на комисия по безопасност на движението. Необходимо е реализиране на мерки за намаляване на емисиите на ФПЧ₁₀ от промишлената дейност, намаляване емисиите от транспорта; и намаляване на емисиите в резултат на провеждане на строително-ремонтни дейности на Програмата за управление и подобряване качеството на атмосферния въздух в община Кюстендил 2016-2020г. Необходимо е предприемане на действия за намаляване замърсяването на атмосферния въздух от транспорта и от бита през отоплителния сезон, с цел подобряване на екологичното състояние в общината.

Водното богатство в Община Кюстендил включва подпочвени, речни, язовирни и минерални води. Най-голямо значение за водния баланс имат речните води, а в смисъла на туристически потенциал най-значими са минералните води. Реките на територията на община Кюстендил попадат в басейна на река Струма. Реката тече в югоизточна посока през Кюстендилската котловина. В този участък коритото ѝ е оградено с водозащитни диги. Кюстендилското поле се оводнява освен от р. Струма и от най-големите ѝ десни притоци - р. Драговищица и р. Бистрица (Соволянска Бистрица) - северно от гр. Кюстендил, р. Банщица - през град Кюстендил, р. Новоселска (Слокощница), р. Пелатиковска и р. Елешница - източно от гр. Кюстендил. На територията на общината има изградени три язовира и девет по-големи микроязовира. Всички подземни водни тела на територията на община Кюстендил са оценени в добро химично състояние в ПУРБ 2016-2020 през 2018г.

Водоизточниците, които се експлоатират на територията на „Кюстендилска вода“ ЕООД са 199 подземни и 21 повърхностни или общо 220 броя.

На територията на община Кюстендил има започнато изграждане на язовир за питейно-битово водоснабдяване. Изграждането на язовира е наложително с оглед осигуряване на безпроблемно водоснабдяване на град Кюстендил и околните села. На територията на „Кюстендилска вода“ ЕООД има изградена една пречиствателна станция за питейни води – ПСПВ

в с. Жиленци. Град Кюстендил има смесена канализационна система с преливници за дъждовна вода. Отпадъчните води се заустват в Градската пречиствателна станция за отпадъчни води (ГПСОВ), която работи в нормален режим и няма превишения на индивидуалните емисионни ограничения. Място на заустване на отпадъчните води е р. Банщица, поречие на Струма. Станцията обслужва населението на град Кюстендил, поради което е наложително изграждането на малки пречиствателни станции за отпадъчни води и в останалите по-големи селища.

Община Кюстендил се характеризира с голямо разнообразие по отношение на почвената покривка, което се дължи на сложния геоложки строеж и многообразните релефни форми. Основните почвени типове на територията на общината са метаморфните почви (наситени и ненаситени кафяви планинско-горски и канелените почви), в ниските участъци са най-разпространени наносните и делувиялните почви, благоприятстващи отглеждането на овощни и зърнени култури и зеленчуци. Срещат се, макар и на отделни по-малки петна плитките почви (рендзини, литосоли, ранкери) и планинско-ливадни почви. В пределите на общината няма терени с наличие на заблатени почви, няма силно ерозирали терени. На територията на община Кюстендил няма замърсени почви с тежки метали и металоиди – мед, цинк, олово, кадмий и арсен и нефтопродукти почви.

За предотвратяване замърсяването на земите и почвите с пестициди общината е предприела необходимите мерки, като всички негодни за употреба пестициди са събрани в склад за съхранение на негодни препарати за растителна защита (ПРЗ). Те се съхраняват в общински склад (сграда на бивше селскостопанско летище) в м. Коилица, с. Драговищица, община Кюстендил. Във връзка процедура от ПУДООС с предмет се извършва преупаковане, транспорт, предаване за окончателно обезвреждане и почистване на склада. През отчетния период (2018г.) е извършен оглед на склад в с. Драговищица, съвместно с представители на община Кюстендил, ПУДООС и изпълнители по проекта и не са констатирани нарушения. Последна проверка на склада е направена през април 2019 г от РИОСВ-Перник и при нея е установено, че препакетирането на ПРЗ става в подходящи съдове, които са етикетирани и номерирани, съгласно нормативните изисквания. На площадката са обособени две зони - зона за препакетиране и складова зона за съхранение преупакованите ПРЗ.

Еко-профилът разглежда детайлно богатото биоразнообразие на територията на общината и дава полезна и интересна информация за геоботаническото райониране на територията. Описва характерните видове в Илирийската провинция (вклю. нейните 3 окръга и 7 района) и Македоно-Тракийската провинция (вклю. нейния 1 окръг и 2 района). Описани са защитените растителни видове, лечебните видове растения, вековни дървета, характерни екосистеми и формиращите ги горско-растителни видове. Като цяло зелената система на територията на общината е в добро състояние, но на места се нуждае от подмяна на остарелите вече дървета с млади насаждения, което се извършва поетапно. Дървесния състав е представен от смесени широколистни и иглолистни дървесни видове като липа, ясен, акация, конски кестен, чинар, айлант, бреза, по-рядко ела и смърч, разположени предимно в група с широколистните видове. Голямо значение за поддържане на зелената система има лесопарк „Хисарлъка“. В него преобладава черният бор, срещат се бял бор, ела, смърч, явор, цер, липа и др. Създадени са алеи, кътове за отдих, детски и спортни площадки, чешми, хотел-ресторанти. Лесопаркът има

добре поддържани асфалтирани пътища и алеи, съществуващи и новоизградени екопътеки, които са в много добро състояние.

В зоогеографско отношение територията на община Кюстендил попада в Рило-Родопски район на Евросибирската подобласт. Разгледани са представителите на фауната характерни за района - евросибирски и палеарктични видове, редките и защитени представители на насекомите, рибите, земноводните, птиците и бозайниците. Особено внимание е обърнато на орнитологично важното място „Осогово“ и видовете птици в него, както и на основния район за пеперудите в България „Осогово“ и видовете пеперуди и местообитанията им.

На територията на община Кюстендил са разположени резерват „Църна река“, четири защитени местности, три природни забележителности и шест защитени зони по Директива 92/43/ЕЕС за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и една защитена зона по Директива 79/409/ЕЕС за съхранение на дивите птици, които обхващат и спомагат за опазване биоразнообразието.

Основен фактор на околната среда на община Кюстендил, оказващ въздействие върху екологичното ѝ състояние са отпадъците. При анализирането на информация за отпадъците и системата за тяхното управление в еко-профила е установено, че в община Кюстендил е въведена система за разделно събиране на отпадъците от опаковки, но високият дял на присъствието на опаковки от хартия, картон, метали, стъкло и пластмаса в морфологичния състав показва неспазването на наредбата за изхвърлянето на тези отпадъци в контейнерите със смесени отпадъци.

Не е въведена система за разделно събиране на биоразградими битови отпадъци. Постигнатите резултати относно изпълнението на заложените цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата са недостатъчни и поставят в риск изпълнението на целите за 2018 и 2020 г.

Необходимо е изграждането на регионална система за третиране на неопасни отпадъци в гр.Дупница, което все още не е стартирало.

Оценката за изпълнението на основните законодателни, административни и инвестиционни мерки в областта на околната среда, заложените в Програма за управление и подобряване качеството на атмосферния въздух (КАВ) в община Кюстендил, Програма за опазване на околната среда и Програма за управление на отпадъците и отражението им върху чистотата и качеството на околната среда в общината, направена в еко-профила показват че община Кюстендил е има добро ниво на изпълнение на мерките и продължава мониторинга по изпълнение на Програмите. Ежегодно се извършва оценка на степента на изпълнение на мерките, заложените в трите програми, както и на резултатите от тяхното прилагане и се прави отчет пред Общинския съвет. Когато е необходимо се изпълняват и допълнителни или коригиращи мерки, целящи опазване на околната среда и здравето на населението в общината.

В допълнение, изготвения еко-профил на община Кюстендил е съобразен и отразява стратегическите цели, приоритети и предвиждания, свързани с околната среда на основните стратегически документи от по-горните йерархични равнища, а именно Областна стратегия за развитие на област Кюстендил 2014-2020г, Общински план за развитие на община Кюстендил за периода 2014-2020г, Стратегия за развитие на туризма в Община Кюстендил 2010-2015г.

Изготвеният еко-профил може да помогне при вземане на решения в областта на околната среда за устойчиво развитие на местните общности и интегриране на политиката по околна среда в регионалните и общински политики в областта на опазване на околната среда. Документът е полезен при работа с всички заинтересованите страни – граждани, неправителствени организации, учащи се, местни и държавни институции, бизнес и академични среди.

„Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Сдружение „Асоциация за социална отговорност и развитие чрез иновации“ /АСОРИ/ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България.“